

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (สันทัน มีสัจธรรม, 2537 : 18) และการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาประชากรของประเทศให้มีพลัง มีความสามารถที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างสันติสุข การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาประชากร และประเทศชาติให้ดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ (ธีระบุญเจริญ, 2536 : 15) นอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการพัฒนาคน ทั้งในฐานะที่เป็นมนุษย์ และในฐานะที่เป็นทรัพยากร ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ เป็นการศึกษาที่เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาระดับพื้นฐาน ส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความหมายขึ้นอยู่กับกาลเทศะ หรือยุคสมัยนั้นๆ (พระธรรมปิฎก, 2539 : 4) เพราะการศึกษาเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาสิ่งต่างๆ ในสังคม (ปิฎกปิฎก สาทร, 2526 : 15) ดังนั้นการศึกษา จึงเป็นกระบวนการหรือเครื่องมือในการพัฒนาประชากรและประเทศชาติให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้ประเทศหรือสังคมต่างๆ สามารถติดต่อเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เกิดการแข่งขัน ผลจากการแข่งขันและการพัฒนาก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมวลมนุษยชาติทั่วโลกทั้งด้านครอบครัว สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ โดยการปฏิรูประบบ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและนอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดเรื่องการศึกษาไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2540 : 10) จึงจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ประชากรของชาติจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรากฏทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แก่นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเพิ่มการศึกษาขั้นพื้นฐานอีก 3 ปี โดยมุ่งหวังให้ประชากรมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะวิชาชีพสูงขึ้น ดังนั้น การดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องมีองค์ประกอบและปัจจัยสนับสนุนอย่างเต็มที่จึงจะสามารถขยายให้ครอบคลุมได้ทั่วประเทศ ในปีพุทธศักราช 2530 คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดทำและดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น แต่ผลการปฏิบัติงานมีข้อจำกัดหลายประการโดยเฉพาะที่สำคัญคือ ยังมีนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2532 แต่ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงประมาณร้อยละ 49.13 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 4) เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวอีกทั้งเพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายบรรลุผลอย่างแท้จริง คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 อนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทดลองเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดละ 3 โรงเรียน ภายใต้ชื่อ "โครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับ" ขึ้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาล นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ภายใต้หลักการสำคัญ คือ ขยายการศึกษาภาคบังคับต่ออีก 3 ปี ในท้องที่ที่มีความพร้อมโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน และตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว งบช่วยเหลือนักเรียนยากจน และเน้นในพื้นที่ชนบทห่างไกล ยากจน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงปีการศึกษา 2541 รวม 6,663 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 2)

จากการดำเนินงานตามโครงการที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาไว้โดยสรุปคือ ขาดอัตรากำลังครูสาขาวิชาเฉพาะ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พลศึกษา การงานอาชีพ และขาดงบประมาณสนับสนุน โดยเฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนจะอยู่ในเขตชนบท ประชาชนยากจนแต่ได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในระดับเดียวกัน ทั้งที่เปิดทำการสอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรและการวัดผลเช่นเดียวกัน ครูผู้สอนต้องทำงานหนัก ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ขาดหนังสือคู่มือครูและนักเรียน ขาดหนังสืออ่านประกอบเพื่อเสริมความรู้ใหม่ ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 : 25) และจากการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติได้มีส่วนเข้ามารับผิดชอบตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 จนถึงปัจจุบัน ทำให้อัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงขึ้นถึงร้อยละ 95 ในปีการศึกษา 2541 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศนโยบาย “ประกันโอกาสทางการศึกษา”

ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2543 มีโรงเรียนในโครงการ 274 โรงเรียน 2 สาขา มีจำนวนนักเรียน 25,423 คน จากการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรค กล่าวคือ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ขาดอาคารสถานที่ ไม่มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในบางสาขาวิชา ผู้ปกครองบางส่วนไม่เห็นความสำคัญในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อ คุณภาพของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และขาดการนิเทศติดตาม (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์, 2542 : 15 -16) นอกจากนี้จังหวัดบุรีรัมย์ยังเป็นจังหวัดที่มีสภาพทั่วไปแตกต่างจากจังหวัดอื่นของประเทศไทย คือ ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของจังหวัดบุรีรัมย์แบ่งออกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่สูงและภูเขาทางตอนใต้ พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นตอนกลางของจังหวัด พื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำมูล (ชาติสง่า โมฬีชาติและคณะ, 2543 : 93) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเดิมถึง 4 กลุ่ม คือกลุ่มไทยโคราชหรือไทยนางรอง กลุ่มไทยอีสาน หรือ ไทย-ลาว กลุ่มไทย-เขมร และกลุ่มไทยส่วย แม้ว่าภาษาเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสำหรับความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นก็ตามแต่วิถีชีวิตส่วนรวมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีเอกลักษณ์ของตนเองที่สามารถบอกได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ (ชาติสง่า โมฬีชาติ และคณะ, 2543 : 87-90) และยังมีปัญหาสำคัญของจังหวัด คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งเรื่องยาเสพติดซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่คดีร้ายแรง โดยมีระเบิดเข้าไปในหมู่บ้านทุกกลุ่มทุกวัยและที่สำคัญ คือ ระเบิดเข้าไปในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในแถบชายแดนเนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว เรณูรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา (ชาติสง่า โมฬีชาติ และคณะ, 2543 : 200) จากปัญหาเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ต่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารต้องติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อนำนโยบายทางการศึกษาไปปฏิบัติพัฒนาคนและสังคม โดยต้องผสมผสานความคิด คำนึงม ความเชื่อ เจตคติ นโยบายของรัฐให้เข้ากับประชาชน ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์โดยตรง

เพื่อเป็นการยกระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงสนใจศึกษาวิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาแนว

ทางในการพัฒนาส่งเสริม แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและนำผลการวิจัยในครั้งต่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีระดับเงินเดือน ประสบการณ์บริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียนต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีระดับเงินเดือน ประสบการณ์บริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียนต่างกัน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีระดับเงินเดือนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้หน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ในปีการศึกษา 2543 จำนวน 274 โรงเรียน 2 สาขา ผู้บริหารทั้งหมด 458 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากร

2. ตัวแปรที่ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 ระดับเงินเดือนที่รับอยู่ในปัจจุบัน

2.1.1.1 ต่ำกว่าระดับ 16,800 บาท

2.1.1.2 ระดับ 16,800 - 20,640 บาท

2.1.1.3 สูงกว่าระดับ 20,640 บาท

2.1.2 ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1.2.1 น้อยกว่า 6 ปี

2.1.2.2 ระหว่าง 6-10 ปี

2.1.2.3 มากกว่า 10 ปี

2.1.3 ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 300 คน)

2.1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียน 301 - 600 คน)

2.1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนมากกว่า 601 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ตามทฤษฎีสองปัจจัย (Two - Factor Theory) ของ เฮอริชเบอร์ก (Herzberg, 1959 : 113 - 115) คือ ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ใน 10 องค์ประกอบ ดังนี้

2.2.1 ความสำเร็จของงาน

2.2.2 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2.2.3 ความรับผิดชอบ

2.2.4 การยอมรับนับถือ

2.2.5 ลักษณะของงาน

- 2.2.6 นโยบายและการบริหาร
- 2.2.7 การปกครองบังคับบัญชา
- 2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 2.2.9 เงินเดือนและประโยชน์เกื้อกูล
- 2.2.10 สภาพการทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกชอบ มีความสุข พอใจ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน จากการได้รับการตอบสนองความต้องการในปัจจุบันต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดกำลังใจ เต็มใจ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามทฤษฎีของเฮิร์ซเบอร์ก (Herzberg) มี 10 องค์ประกอบคือ

1. ความสำเร็จของงาน หมายถึง ความสามารถในการทำงานจนประสบผลสำเร็จหรือสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หมายถึง การได้รับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงการได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์
3. ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย
4. การยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับในความสามารถ เช่น การได้รับการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี หรือการให้กำลังใจจากผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคคลทั่วไป
5. ลักษณะของงาน หมายถึง งานที่ปฏิบัติซึ่งอาจเป็นงานนโยบาย หรืองานเฉพาะหน้าที่ น่าสนใจท้าทายซึ่งต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงความมีอิสระ ความคล่องตัวในการทำงาน
6. นโยบายและการบริหาร หมายถึง การจัดการและการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร
7. การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการบริหารงาน ความเป็นผู้นำและมีความยุติธรรม
8. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และกลุ่มผู้บริหารด้วยกัน
9. เงินเดือนและประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง เงินเดือน ค่าจ้าง ที่ผู้บริหารได้รับอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงค่าตอบแทนและเงินอื่นๆ ได้แก่ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง ค่าช่วยเหลือบุตร ค่ารักษาพยาบาล ตลอดจนสวัสดิการต่างๆ

10. สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมของงานที่ปฏิบัติ เช่นสถานที่ทำงานอาคารเรียน อาคารประกอบ อุปกรณ์ฯ มีความเหมาะสม สะดวก และเพียงพอต่อการใช้สอย รวมถึงภาระงานที่ต้องปฏิบัติ

ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้บริหารและให้การศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในหน่วยงานทางการศึกษาตามที่ ก.ค. กำหนดให้เป็นตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ถึงปีการศึกษา 2543 จำนวน 274 โรงเรียน 2 สาขา

ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) หมายถึง สิ่งที่ช่วยป้องกันรักษาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301-600 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป

ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร หมายถึง ช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งบริหารโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น

1. น้อยกว่า 6 ปี
2. ระหว่าง 6 -10 ปี
3. มากกว่า 10 ปี

เงินเดือน หมายถึง ความว่า ระดับขั้นเงินเดือนตามฐานบัญชีเงินเดือน ที่ข้าราชการได้รับ จำแนกเป็น

1. ต่ำกว่าระดับ 16,800 บาท
2. ระหว่างระดับ 16,800 - 20,640 บาท
3. สูงกว่าระดับ 20,640 บาท